

外国人日本語学習者の文法的予測力をどう育てるか ——初級段階の学習者に向けて——

市川保子

寺村(1987)が日本人ネイティブの文法的予測力についての調査結果を発表して以来、市川(1993)の外国人日本語学習者に対する予測力調査をはじめとして、多くの「予測力と日本語学習」についての研究がなされてきた。そして、その研究は文法だけでなく、読解、聴解における予測力や、予測方法のあり方に及んでいる。しかし、それらの研究は、日本人ネイティブが、また日本語学習者がどのように予測を行っているかの把握・分析に重点が置かれ、学習者に対する予測力養成のための、十分な、指導法や練習の提示にまでは至っていない。

本小論は、寺村(1987)と市川(1993)の研究を俯瞰しながら、初級段階の日本語学習者が文法的予測力を養成するためのいくつかの具体的な練習方法を提案する。

การพัฒนาความสามารถในการคาดเดาให้ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวต่างชาติ ——สำหรับผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นระดับขั้นต้น ——

ICHIKAWA Yasuko

จากการที่Teramura(1987) ได้นำเสนองานวิจัยเกี่ยวกับการสำรวจความสามารถในการคาดเดาทางไวยากรณ์ของคนญี่ปุ่นซึ่งเป็นเจ้าของภาษา ต่อมาจึงมีผู้ทำวิจัยเกี่ยวกับ“ความสามารถในการคาดเดากับการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่น”เพิ่มมากขึ้น อาทิ Ichikawa (1993) ได้วิจัยเกี่ยวกับความสามารถในการคาดเดาของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวต่างชาติ งานวิจัยเหล่านั้น มิได้วิจัยแต่ทางด้านไวยากรณ์เท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงความสามารถในการคาดเดาการอ่าน การฟัง และรวมถึงวิธีการในการคาดเดา หากแต่่างานวิจัยเหล่านั้นวิจัยและวิเคราะห์เพียงว่าคนญี่ปุ่นหรือผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวต่างชาติมีวิธีการคาดเดาอย่างไร โดยมีได้กล่าวถึงวิธีการสอนและแบบฝึกฝนเพื่อพัฒนาความสามารถในการคาดเดาให้กับผู้เรียน

บทความฉบับนี้ จึงวิเคราะห์ภาพรวมจากงานวิจัยของ Teramura (1987)และ Ichikawa (1993) และคิดตัวอย่างแบบฝึกฝนจำนวนหนึ่งเพื่อพัฒนาความสามารถในการคาดเดาให้ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นระดับขั้นต้น

タイで漢字を教えるための教室活動と活動目標

濱川祐紀代

本稿は、2012 年度第 2 回日本語教育セミナー（2013 年 3 月 14 日・15 日、於国際交流基金バンコク日本文化センター）で行ったワークショップの成果、すなわち、タイで日本語を教えている先生方と一緒に考えた漢字指導のための教室活動案を報告する。ワークショップでは 43 の教室活動が作成され、そのうちの 12 の活動が「旅行と交通」に関するものであった。また、参加者の多くが、漢字の使用場面に注目した教室活動を考えただけでなく、学習者の興味・関心に応じた教室活動を考えていたこともわかった。漢字指導のための教室活動の場合、参考となる資料や書籍があまりないことから、担当教師がゼロから考えることも少なくない。特に海外の先生たちにとって、日本の生活を想像しながら教材に練り上げていくのは大変なことだろう。今後は、今回のようなワークショップを重ねて行い、教室活動作成のヒントとなるような資料集の作成が急がれる。

กิจกรรมและเป้าหมายของการสอนคันจิในห้องเรียน

HAMAKAWA Yukiyo

บทความฉบับนี้ขอรายงานผลของการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ (ในการสัมมนาการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น ครั้งที่ 2 ประจำปี 2555 เมื่อวันที่ 13-14 มีนาคม 2556 ณ เจแปนพาวเวอร์เดชั่น กรุงเทพฯ) ซึ่งเป็นการรายงานแนวทางการจัดกิจกรรมการสอนคันจิในชั้นเรียนที่ได้นำมาคิดค้นกับครูผู้สอนภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทย รวมทั้งสิ้น 43 กิจกรรม และเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับ“การท่องเที่ยวและการเดินทาง” ถึง 12 กิจกรรม ในสัมมนาครั้งนี้ผู้เข้าร่วมสัมมนาส่วนใหญ่ได้เพียงคิดกิจกรรมการสอนคันจิโดยคำนึงถึงแต่สถานการณ์ที่ใช้คันจิเท่านั้น แต่ยังคิดกิจกรรมขึ้นตามความสนใจของผู้เรียนด้วยสำหรับการจัดทำกิจกรรมการสอนคันจิในห้องเรียนนั้น ครูผู้สอนภาษาญี่ปุ่นจำนวนไม่น้อยต้องคิดกิจกรรมในห้องเรียนเองเนื่องจากไม่ค่อยมีเอกสารหรือตำราอ้างอิงมากนัก โดยเฉพาะครูผู้สอนที่อยู่ต่างประเทศมักประสบกับปัญหาทำสื่อการสอนที่ต้องจำลองภาพการใช้ชีวิตประจำวันในญี่ปุ่น ต่อจากนี้จำเป็นต้องเร่งจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเช่นเดียวกับสัมมนาในครั้งนี้อย่างต่อเนื่อง เพื่อจัดทำหนังสือรวบรวมแนวทางการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน

講義聴解におけるノートテイキングと使用言語
——中上級レベルのタイ人日本語学習者を対象とした実験聴解からの考察——

松井育美、萩原孝恵

講義聴解においてノートテイキングは重要な学習ストラテジーの 1 つである。しかし、外国語学習者がノートテイキングを行う際に、母語を使用する方が良いのか、それとも目標言語を使用する方が良いのかについては、先行研究では明確に言及されていない。そこで本研究では、ノートテイキングの使用言語を統制した実験聴解を行い、ノートテイキングにおける使用言語の影響と聴解後の活動との関係を分析した。調査対象者は中上級レベルのタイ人日本語学習者で、使用言語を 3 グループ（タイ語統制群、日本語統制群、非統制群）に分け実験した。実験の結果、ノートテイキングされた聴解内容に関するキーワード出現率、及び聴解後の理解度を測る質問票の点数が高かったのは、使用言語を制約しなかった非統制群であることがわかった。非統制群はノートテイキングの際に日本語を使用し、補足的に母語のタイ語を使用していた。実験後はフォローアップインタビューを行い、「効果的でない聴き手」に何が起きているのかを提示した。

Note-Taking and Language Choice in Academic Listening
--An Experimental Study of Advanced and Intermediate Thai JFL Learners--

MATSUI Ikumi, HAGIWARA Takae

Note-taking is one of the important strategies in academic listening. However, previous studies have not directly addressed the question of whether foreign language learners, when note-taking, should use their first language or the target language. Conducting a listening experiment, this study seeks the relation between the choice of language in note-taking and learning activities after listening comprehension. The participants in this experiment were advanced and intermediate Thai JFL learners. They were divided into 3 groups with different language restrictions (Thai-use, Japanese-use, no language restrictions). As the results, the group with no language restrictions was successful in both note-taking and the post-experimental test. All members of the group mainly used Japanese in their note-taking. The follow-up interviews revealed the phenomena of “ineffective listeners”.

タイ国日本語日本文化教師協会による、タイ人教師のための訪日研修 ——参加者と実施者の学びに焦点を当てて——

Suneerat NEANCHAROENSUK、八田直美

タイ国日本語日本文化教師協会は、2008 年から国際交流基金の協力を得て、約 3 週間の訪日研修を実施している。主な対象者は訪日経験のないタイ人教師で、目的は、(1)日本経験と日本理解の深化、(2)日本語の向上、(3)教材やリソースの収集・活用方法の検討である。本稿では、参加者と実施者（研修同行者）への調査から、両者が研修を通して何を学んだかを明らかにした。参加者は、日本語が通じた経験や、教師間のネットワーク形成、授業に役立つリソース収集ができたことから、教師として自信を深め、その後も学び続ける意欲を持った。実施者は、教師のニーズに応えた研修が実現でき、教師会として研修を実施する意義を認識した。今後の課題として、訪日経験のある教師のための研修実施や研修後のフォローアップ、研修成果の共有の場作りなどが挙げられた。

โครงการพัฒนาภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่ประเทศญี่ปุ่นสำหรับครูชาวไทยของสมาคมครูภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นแห่งประเทศไทย -- การเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมและผู้ดำเนินงาน--

สุนิย์รัตน์ เนียรเจริญสุข, HATTA Naomi

สมาคมครูภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นแห่งประเทศไทยร่วมกับเจแปนฟาวน์เดชั่นจัดโครงการพัฒนาภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่ประเทศญี่ปุ่นขึ้นตั้งแต่ปีค.ศ.2008 โดยจัดครั้งละประมาณ 3 สัปดาห์ ผู้เข้าร่วมโดยส่วนใหญ่คือครูชาวไทยที่ไม่เคยเดินทางไปประเทศญี่ปุ่น วัตถุประสงค์คือ (1)เพื่อให้มีประสบการณ์การใช้ชีวิตที่ญี่ปุ่นและเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับญี่ปุ่น (2)เพื่อพัฒนาความสามารถภาษาญี่ปุ่น (3)เพื่อให้สามารถรวบรวมสื่อและคิดเทคนิคการนำไปใช้ บทความนี้สำรวจความคิดเห็นของครูชาวไทยซึ่งเข้าร่วมโครงการและผู้ดำเนินงานว่าได้เรียนรู้สิ่งใดบ้างจากโครงการนี้สำหรับผู้เข้าร่วม ประสบการณ์การใช้ภาษาญี่ปุ่นสื่อสารได้จริง การสร้างเครือข่ายในหมู่ผู้เข้าร่วม และการรวบรวมสื่อที่เป็นประโยชน์ต่อการสอนช่วยเพิ่มความมั่นใจในฐานะผู้สอน และยังช่วยเพิ่มความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องอีกด้วย สำหรับผู้ดำเนินงาน การที่สามารถจัดโครงการให้ตอบสนองความต้องการของครูชาวไทยได้ ทำให้ตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินงานในฐานะสมาคมครู งานที่ต้องทำต่อจากนี้ เช่น การจัดโครงการสำหรับผู้ที่มีประสบการณ์การใช้ชีวิตที่ญี่ปุ่นรวมทั้งการสำรวจติดตามผลการปฏิบัติงานหลังเข้าร่วมโครงการ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนผลสำเร็จของโครงการ

日本留学は日本語学習を保証するか ——学習環境の連続性と分断に関する事例研究——

秋田美帆、安田励子、内田陽子、牛窪隆太

筆者らは2010年から日本に留学中のタイ人留学生を対象とし、インタビュー調査を実施してきた。本稿は、このうち、学習意欲が減退したと述べた2名の語りから、学習環境の連続性と分断を扱い、そこに見える問題点を指摘するものである。

「SCAT」を用いたインタビュー分析の結果から、2名が留学後もタイの学習環境において形成された日本語学習のイメージに囚われたままになっていることが明らかになった。また、留学により新たな学習文脈が生じているものの、教室内での日本語学習との関連が意識されないことによって、日本語学習の意味が分断されていることがわかった。

このような日本語学習の分断解決のためには、環境との相互作用に日本語学習を位置づけられるような授業展開をする必要性とともに、タイでの日本語学習と日本で出会う新たな学習文脈との繋がりを意識させるための支援が必要であると考える。

การศึกษาในประเทศญี่ปุ่นสามารถรับประกันการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นได้หรือไม่

-- กรณีศึกษาเกี่ยวกับการต่อเนื่องและการขาดตอนของสภาพแวดล้อมในการเรียน --

AKITA Miho, YASUDA Reiko, UCHIDA Yoko, USHIKUBO Ryuta

ผู้เขียนได้ทำการสัมภาษณ์วิจัยโดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชาวไทย ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในประเทศญี่ปุ่น ตั้งแต่ปี 2010 วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ทำการวิเคราะห์เกี่ยวกับการต่อเนื่องและการขาดตอนของสภาพแวดล้อมในการเรียน รวมทั้งไปถึงประเด็นปัญหาที่พบเห็น โดยสัมภาษณ์นักเรียน2คนซึ่งได้กล่าวว่าตนเองมีความสนใจในการเรียนลดลง

จากผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์โดยใช้「SCAT」แล้วพบว่าทั้ง2คนหลังจากได้ศึกษาในประเทศญี่ปุ่นแล้ว ก็ยังคงติดอยู่ในกรอบความคิดการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นที่ได้ถูกสร้างขึ้นมาจากสิ่งรอบตัวในการเรียนที่ประเทศไทย นอกจากนี้ แม้จะเกิดแนวทางการเรียนรูปแบบใหม่จากการศึกษาในประเทศญี่ปุ่นก็จริง แต่ก็พบว่าสภาวะในการเรียนภาษาญี่ปุ่นได้เกิดการขาดตอน เนื่องจากแนวทางการเรียนรูปแบบใหม่ไม่ได้ตระหนักถึงการเชื่อมโยงกับการเรียนภาษาญี่ปุ่นในชั้นเรียน

การแก้ปัญหาที่กล่าวมานี้ จึงพิจารณาถึงความจำเป็นในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นที่วางไว้ให้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันกับสิ่งแวดล้อมในการเรียน รวมทั้งความจำเป็นในการสนับสนุนให้เกิดความตระหนักในการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นที่ประเทศไทยกับสิ่งรอบตัวในการเรียนรูปแบบใหม่ที่ได้พบในประเทศญี่ปุ่น

短期訪日プログラムが学習者に与える意識の変化 ——テキストマイニングによる分析——

藤本尊之、前野文康

筆者らの所属する大学には大学間協定による 3 週間の訪日プログラムがあり、各校 4 人ずつ、計 8 人が毎年参加している。語学のみでなく、日本の大学の講義やゼミに参加すること、学習と生活に大学生のサポートがつくことがこのプログラムの特徴である。本稿は、訪日前後のサポートをよりよいものにするため、このプログラムに参加した学生の日本や日本語に関する意識の具体的変化を探ることを目的として調査を行った。

参加者には訪日前後にインタビューを行い、テキストマイニングで分析した。形態素解析ソフトでの語彙抽出や、共起ネットワーク分析により、抽出された語同士の関連を調べた。その結果、訪日前には抽象的だったことが、具体的な視点に変わったこと、日本人との交流や講義・ゼミナール参加により、帰国後の日本語学習のモチベーションの向上につながったことが、学生各自の実体験と共に明らかになった。

ความเปลี่ยนแปลงทางจิตสำนึกที่ผู้เรียนได้รับจากโปรแกรมเยือนประเทศญี่ปุ่นระยะสั้น

-- การวิเคราะห์ด้วย text mining --

FUJIMOTO Takayuki, MAENO Fumiyasu

มหาวิทยาลัยต้นสังกัดของผู้วิจัยมีสัญญาความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในญี่ปุ่น ได้จัดโปรแกรมเยือนประเทศญี่ปุ่นเป็นเวลา 3 สัปดาห์เป็นประจำทุกปี มีผู้เข้าร่วมเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยละ 4 คน รวม 8 คน ลักษณะโปรแกรม นอกจากภาษาญี่ปุ่นแล้ว ยังมีฟังบรรยายและสัมมนาในมหาวิทยาลัยญี่ปุ่น มีนักศึกษาชาวญี่ปุ่นช่วยเหลือทั้งด้านการเรียนและการใช้ชีวิต งานวิจัยนี้เป็นการสำรวจเพื่อวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงทางจิตสำนึกที่มีต่อประเทศญี่ปุ่นและภาษาญี่ปุ่น เพื่อให้สามารถสนับสนุนผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมก่อนและหลังการเดินทาง วิเคราะห์ด้วยการทำ text mining ใช้โปรแกรม morphological analysis แยกแยะคำศัพท์ วิเคราะห์ผ่านเน็ตเวิร์ค ศึกษาความสัมพันธ์ของคำศัพท์ที่ถูกนำมาใช้ จากการวิจัยพบว่า เดิมผู้เรียนเคยมีมุมมองต่อวัฒนธรรมญี่ปุ่นเป็นนามธรรม หลังการเยือนญี่ปุ่นเปลี่ยนเป็นรูปธรรม รวมทั้งการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ฟังบรรยายและสัมมนากับนักศึกษาชาวญี่ปุ่น เป็นประสบการณ์ตรงที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนภาษาญี่ปุ่นมากขึ้น

在タイ日系企業が求める日本語人材 ——アンケート調査より——

前野文康、勝田千絵、Nida LARPSRISAWAD

現在、日本国外に事業展開をする日本企業が増加し続けており、その展開先としてタイが注目を集めている。このような状況を背景にタイ人日本語学習者の雇用も増えていくと考えられるため、日本語を教える側として日系企業が求める人材のニーズを知り学習者に伝えることが必要だと言える。したがって本調査は、日系企業が求める日本語人材に関するデータの公表と日本語を教える側が意識すべき点を考察することを目的として実施された。調査の結果、責任感や協調性、誠実さなどの性質や日本企業文化の理解が重要視されていることがわかった。また、日本語に限定せず伝わりやすい言語を使い分けている仕事現場の状態が明らかになった。一方で、高度で専門的な日本語能力が期待され、英語能力も重要であることがわかった。日本語教育機関としては、日本企業文化の紹介とコミュニケーション能力の育成、専門的で高度な日本語能力の養成に加えて、さらに英語能力の育成もカリキュラム編成に組み込んでいくことが必要であると思われる。

บุคลากรด้านภาษาญี่ปุ่นที่สถานประกอบการญี่ปุ่นในประเทศไทยพึงประสงค์

-- จากการสำรวจแบบสอบถาม --

MAENO Fumiyasu, KATSUDA Chie, นิดา ลภศรีสวัสดิ์

ปัจจุบันสถานประกอบการญี่ปุ่นที่ขยายธุรกิจในต่างประเทศเพิ่มสูงขึ้น ประเทศไทยเป็นที่จับตามองในการเป็นแหล่งรองรับการขยายการเติบโตด้านธุรกิจของญี่ปุ่น ในสถานการณ์เช่นนี้การว่าจ้างผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยก็น่าจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในฐานะผู้สอนภาษาญี่ปุ่นจำเป็นต้องถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงความต้องการบุคลากรที่สถานประกอบการญี่ปุ่นพึงประสงค์ การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบุคลากรที่สถานประกอบการญี่ปุ่นพึงประสงค์และประเด็นที่ผู้สอนภาษาญี่ปุ่นควรตระหนัก จากผลการสำรวจทำให้ทราบถึง ความเข้าใจในวัฒนธรรมองค์กร ความซื่อสัตย์สุจริต ความร่วมมือ ความรับผิดชอบเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง นอกจากนี้ยังทราบถึงสภาพของสถานประกอบการที่มีการใช้ภาษาในการสื่อสารอย่างง่าย ๆ โดยไม่จำกัดเพียงภาษาญี่ปุ่น ในอีกด้านหนึ่ง ทำให้ทราบถึงความคาดหวังด้านความสามารถทางภาษาญี่ปุ่นเฉพาะทางขั้นสูงและความจำเป็นด้านภาษาอังกฤษอีกด้วย การจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น จำเป็นต้องพัฒนาความสามารถทางภาษาญี่ปุ่นเฉพาะทางขั้นสูงและเพิ่มพูนทักษะในการติดต่อสื่อสาร การแนะนำวัฒนธรรมองค์กรญี่ปุ่น การเพิ่มพูนทักษะความสามารถทางภาษาอังกฤษให้เหมาะสมกับสถานการณ์โลกปัจจุบันอีกด้วย

コンケン大学日本語教育ワークショップの成果と課題

長田佳奈子、武井康次郎、Jaranya CHUMYANGSIM、Watchara SUYARA

コンケン大学教育学部日本語教育課程（以下、TJL_KKU）は、①自分の授業をふりかえり、授業の目標および活動を再考する。また、コミュニケーション能力を伸ばす授業方法を具体的に考える、②TJL_KKU、中等教育機関の日本語教員の間で情報交換、意見交換を促進し、ネットワークを構築する、③TJL_KKU の若手タイ人教員が日本語教員対象のワークショップの企画、運営を通じ、将来、自分たちが中心になってワークショップなどを行うためのイメージ作りをすることを目的として、2010 年度から 2012 年度にかけ、日本語教育ワークショップを全 11 回実施した。初級の教え方を中心に、授業に役に立つ内容を扱うよう努め、参加型のワークショップを目指してきたが、ワークショップで情報交換、意見交換する中で、講師と参加者がともに学べることが多く、有意義だったと考える。本稿では、TJL_KKU が日本語教育ワークショップをどのように実施したかを紹介し、その成果と課題を述べる。

ผลการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการสอนภาษาญี่ปุ่นมหาวิทยาลัยขอนแก่นและประเด็นปัญหาที่ควรแก้ไข

OSADA Kanako, TAKEI Yasujiro, จรัสญา ชุมยางสมิ, วัชรรา สุยะรา

สาขาวิชาการสอนภาษาญี่ปุ่น คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ณ ที่นี้เรียกว่า TJL_KKU) ได้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการสอนภาษาญี่ปุ่นขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2553 ถึง พ.ศ. 2555 รวมทั้งสิ้น 11 ครั้ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เป็นการสะท้อนผลการจัดการเรียนการสอน ทบทวนถึงเป้าหมายและรูปแบบการจัดกิจกรรมของอาจารย์ผู้เข้าร่วมและยังเป็นโอกาสที่จะได้คิดเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการสื่อสารอย่างเป็นรูปธรรม 2. สร้างเครือข่ายและส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น ในกลุ่มอาจารย์ผู้สอนภาษาญี่ปุ่นในระดับชั้นมัธยมศึกษา และ TJL_KKU 3. ให้อาจารย์ชาวไทยรุ่นใหม่ของ TJL_KKU ได้มองเห็นภาพการวางแผนและการดำเนินงานเพื่อให้สามารถเป็นตัวหลักในการจัดงานในอนาคตได้ โดยการจัดอบรมเน้นเนื้อหาที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการสอนภาษาญี่ปุ่นในระดับต้นโดยมีรูปแบบให้ทุกคนมีส่วนร่วมได้ทำงานร่วมกัน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น และเกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างวิทยากรและผู้เข้าร่วมซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง บทความนี้จะกล่าวถึงวิธีการดำเนินการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการสอนภาษาญี่ปุ่นของ TJL_KKU รวมทั้งผลและประเด็นปัญหาที่ควรแก้ไขต่อไป

タイ上北部における JF 教師研修会の新たな試み

高塚直子

報告者は、2010 年度から 2012 年度にタイ上北部地域に派遣された国際交流基金の日本語専門家である。重要な業務の一つに、上北部の中等日本語教師のための教師研修がある。2011 年度と 2012 年度の研修では今までの運営方法や内容を見直し、担当地域全域でタイ人と日本人教員が参加できる単発型の研修を計 23 回実施した。累計参加者は 340 人だった。研修内容は、参加・体験型学習を取り入れた「現場ですぐに役立つ初級の日本語教授法」と「日本文化の活動」を中心に扱った。また、参加者同士のネットワーク形成も重視した。満足度は概ね高く、現場の教師のニーズに合った広域支援を実現することができた。

The New Challenges of JF's PD in the Upper Northern Thai Region

TAKATSUKA Naoko

This report is written by the Japanese language education advisor of JF in the upper northern Thai from 2010-2012. One of the important missions is to hold PDs for secondary Japanese teachers in the area. Having reviewed issues of management and the contents of them, throughout 2011 to 2012, the one-off PDs were held for a total of 23 times in all the areas for which the advisor was responsible, enabling both native Japanese and Thai teachers to participate. The total of participants was 340. The contents were mainly focused on “Useful Teaching Techniques in Class for Beginners’ Japanese” and “Activities of Japanese Cultures” through the active learning. Networking among the participants was also highly regarded. The level of their satisfaction was relatively high, and the Japanese educational support in this wide range of areas to meet the teachers’ needs, was carried out successfully.

タイ人と日本人の「誘い」と「依頼」への「断り行為の意識」について

Triktima LEADKITLAX

この研究では、タイ人と日本人がコミュニケーションの場（接触場面）で、「誘い」と「依頼」への断りの意識について調査を行った。タイ人と日本人が断り行為を行う際に、どの程度の罪悪感が生まれるか、それぞれの相違は何なのかについて調べるものである。タイ人と日本人が断りの負担をあまり感じていない行為は、タイ人は「誘いに対する断り」、日本人は「物の借用の依頼に対する断り」であった。つまり、タイ人と日本人の「依頼」と「誘い」に対する断りの意識が異なっていると考えられる。したがって、タイ人と日本人の誘いや依頼の接触場面ではより深く注意をはらう必要がある。調査結果によって今後のタイ人と日本人の接触場面のコミュニケーションがより良好なものになることを期待できる。接触場面では第二言語能力だけでなく、相手への気持ちの配慮（文化や社会によって違うもの）も人間関係の中ではとても大切で、コミュニケーションの背景として適応していただきたい。

ความรู้สึกในการปฏิเสธ “การชวน” และ “การขอร้อง” ของชาวไทยและชาวญี่ปุ่น

ทริกติมา เลิศกิจลักษณ์

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเกี่ยวกับความรู้สึกในการปฏิเสธการชวนและการขอร้อง ของทั้งชาวไทยและชาวญี่ปุ่น ว่าในการปฏิเสธในแต่ละรูปแบบนั้นกลุ่มเป้าหมายในแต่ละประเทศมีความรู้สึกผิดในการปฏิเสธมากหรือน้อยเพียงใด เพื่อนำมาเปรียบเทียบและนำไปประยุกต์ใช้ในการสื่อสารกับชาวญี่ปุ่นต่อไป การปฏิเสธที่ชาวไทยและชาวญี่ปุ่นมีความรู้สึกผิดค่อนข้างน้อยได้ผลว่า ชาวไทยคือ “การปฏิเสธการชวน” ชาวญี่ปุ่นคือ “การปฏิเสธการขอร้องในการยืมสิ่งของ” กล่าวคือชาวไทยและชาวญี่ปุ่นมีความรู้สึกในการปฏิเสธการชวนและการขอร้องที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องระมัดระวังการชวนและการขอร้องเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กันทางภาษาระหว่างชาวไทยและชาวญี่ปุ่น ทั้งหมดนี้สามารถสรุปได้ว่า ชาวญี่ปุ่นกับชาวไทยมีความรู้สึกเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร สามารถนำไปเป็นพื้นฐานในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ช่วยให้การสนทนาหรือการสร้างสัมพันธภาพกับชาวญี่ปุ่นเป็นไปได้ดีขึ้น เมื่อมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้ภาษาแล้วนั้น นอกจากความชำนาญทางภาษาที่ 2 แล้ว ผู้เรียนควรได้เรียนรู้เกี่ยวกับการใส่ใจถึงความรู้สึกของคู่สนทนา (ซึ่งแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมหรือสังคม) ด้วย เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมต่อไป

タイの中等教育後期課程卒業生へのインタビューから見るタイ・日文化認識 ——日本の伝統文化に対する認識とその背景——

内田陽子

本研究は、タイ中等教育機関後期課程での日本語学習経験者に注目し、卒業生 20 名への質問紙調査とインタビューから、彼らが日本およびタイの文化に対しどのような認識を抱いているのかを分析したものである。その結果、学習経験者の日本の伝統文化に対する認識にはある特徴が見られた。複数の学習経験者が服装文化を例に挙げて [日本の独自性]、[文化の保持]を語る一方で、タイは独自の文化が失われつつあると語っている。これらは、テレビ、インターネット、本などのメディアから情報を得て、学習経験者が主体的に日本文化認識を形成した結果であった。

海外における日本社会文化リソースは限定されてはいるが、学習者は教室内外の様々なリソースから総合して日本文化を認識していく。そのプロセスを学習者とともに教師も知ることが大切であろう。

ความรู้ความเข้าใจต่อวัฒนธรรมของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น
โดยวิจัยจากการสัมภาษณ์ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมปลายในประเทศไทย
-- ที่มาและความรู้ความเข้าใจต่อประเพณีวัฒนธรรมของประเทศไทย --

UCHIDA Yoko

สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ได้วิจัยจากการสัมภาษณ์และสำรวจผ่านแบบสอบถามผู้ที่ได้เคยศึกษาภาษาญี่ปุ่นในระดับมัธยมและสำเร็จการศึกษาไปแล้วในประเทศไทยจำนวน 20 คนว่ามีความรู้ความเข้าใจต่อวัฒนธรรมของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นอย่างไร จากการศึกษาพบว่าผู้ที่เคยศึกษาภาษาญี่ปุ่นส่วนหนึ่งมีแนวโน้มที่จะมีความรู้ความเข้าใจต่อประเพณีวัฒนธรรมของประเทศไทย ผู้ที่เคยศึกษาภาษาญี่ปุ่นหลายคนได้ยกตัวอย่างเรื่องของวัฒนธรรมการแต่งกายว่า “ประเทศไทยมีความเป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง” และ “มีการรักษาวัฒนธรรมเอาไว้” แต่ในขณะที่ประเทศไทยนั้นวัฒนธรรมที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของตัวเองได้กำลังสูญหายไป โดยสิ่งเหล่านี้เป็นผลมาจากการที่ผู้ที่เคยศึกษาภาษาญี่ปุ่นได้สร้างรูปแบบความรู้ความเข้าใจที่มีต่อวัฒนธรรมของประเทศไทยขึ้นมาเองโดยการรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อต่างๆ ถึงแม้ว่าแหล่งข้อมูลทางวัฒนธรรมของสังคมญี่ปุ่นในต่างประเทศนั้นจะมีอยู่อย่างจำกัด แต่ทั้งนี้ผู้เรียนก็สามารถที่จะรับรู้และทำความเข้าใจวัฒนธรรมญี่ปุ่นโดยรวบรวมจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน ดังนั้นผู้สอนจึงควรให้ความสำคัญต่อการรับรู้ขนบธรรมเนียมเหล่านั้นไปพร้อมกันกับผู้เรียน

タイ中等教育における日本語学習動機、学習意欲を高める要因 ——日本語学習行動増加群と減少群の比較——

吉川景子

本研究では、タイの高校 1 年生の日本語学習行動について、年度開始時と終了時に行った調査結果を比較し、日本語学習行動が増加した群と減少した群との間に、日本語学習動機および日本語学習意欲を高める要因においてどのような違いがあるのかを検証した。

日本語学習動機に関しては、学年開始当初に日本語学習動機を高く持っていたとしても、その動機によって必ずしも学年末まで学習行動が持続するとは限らないことが明らかになった。

日本語学習意欲を高める要因に関しては、日々の日本語の授業を通してがんばろうとやる気が出ることが多く、またがんばろうと思う度合いも強い学習者は学年末に学習行動が増加する傾向にあることがわかった。つまり、日々の授業を通しての学習意欲が実際の学習行動に影響を与えていることが示された。このことから、日々の授業を通して学習意欲を喚起することの重要性が明らかになった。

Motives for Learning Japanese Language and Factors in Increasing Motivation to Learn at Secondary Schools in Thailand

--A Comparison between Increase-group and Decrease-group in Learning-action --

YOSHIKAWA Keiko

This study aims to examine the difference of motives for learning Japanese language and factors in increasing motivation to learn Japanese language between increase-group and decrease-group in learning-action by comparing the results at the beginning and the end of the year.

The results indicated that the motives for learning Japanese language at the beginning of the year of 10th grade didn't necessarily make students do learning-action continuously to the end of the year. The results also indicated that the students those who often and strongly increased motivation through everyday Japanese classes tend to increase learning-action at the end of the year. In other words, the results indicated that motivation to learn through everyday classes affected learning-action.

The results suggested the importance of increasing motivation to learn through everyday classes.

言語環境とタイ人日本語学習者の「のだ」の使用に関する考察

坪根由香里

本研究では、タイ在住のタイ人日本語学習者を対象に行った2年間の縦断的調査から、1年間の日本留学経験者2名(JS)とそうでない学習者3名(TS)の「のだ」の使用状況について分析し、言語環境が「のだ」の使用に与える影響について、言語能力との関係も併せて考察した。

調査の結果、「のだが前置き」「のだが言いさし」はJS、TSに共通して使用されること、終助詞「の」は共に平叙文での使用は見られないが、JSは「の」疑問文に対して平叙文では「んだ」を正しく対応させていることがわかった。また、TSにはほとんど使用されなかった「のだ説明告白」が、日本語能力の低いJSにも使用されていたことから、言語能力が低くなくても十分な言語接触によって「のだ」が使用されるようになる可能性があることが示唆された。

A Study of the Influence of the Linguistic Environment on the Use of Japanese *No-da*

TSUBONE Yukari

This paper analyzes Thai learners' use of Japanese *no-da* based on the two-year longitudinal research conducted in Thailand, focusing on the difference between the two learners who have studied in Japan for one year (JS) and the three learners who have not (TS).

The results are as follows:

- (1) Both JS and TS use *no-daga* for *maeoki* (preliminary remarks) and *iisashi* (incomplete remarks).
- (2) Although both JS and TS don't use sentence-final particle *no* with declarative sentences, JS use *n-da* with declarative sentences instead of *no*.
- (3) Since *no-da* (explanation/revelation) is used even by JS whose Japanese ability is not high, it is suggested that *no-da* may be acquired via a sufficient number of language contacts.